

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2004, sp. zn. 20 Cdo 2662/2003, ECLI:CZ:NS:2004:20.CDO.2662.2003.1

Číslo: 30/2005

Právní věta: Kupní smlouva, kterou povinný převedl nemovitost na jiného, i když usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí mu to soud zakázal (§ 335b odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), je neplatná pro rozpor se zákonem (§ 39 obč. zák.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.12.2004

Spisová značka: 20 Cdo 2662/2003

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Právní úkony, Převod nemovitostí, Výkon rozhodnutí

Předpisy: § 267 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 335b odst. 1 písm. a) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 39 odst. 1 písm. a) předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 2. 9. 2003 K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích potvrdil ve věci samé rozsudek ze dne 11. 2. 2003, kterým O k r e s n í s o u d v Českém Krumlově zamítl žalobu, jíž se žalobci domáhali vyloučení označených nemovitostí z výkonu rozhodnutí. Ve shodě se soudem prvního stupně uzavřel, že smlouva, kterou L. a M. Č. prodali A. K. st. (právnímu předchůdci žalobců) předmětné nemovitosti, je pro rozpor se zákonem absolutně neplatná (§ 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů); soud totiž ve smyslu § 335 odst. 3 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 usnesením zakázal prodávajícím (povinným) nemovitosti, které se staly předmětem exekuce, převést na jiného. Jestliže se kupující nestal vlastníkem nemovitostí, nemůže právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí svědčit ani žalobcům (§ 267 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů).

Rozsudek odvolacího soudu napadli žalobci dovoláním, jímž oponují závěru o neplatnosti kupní smlouvy (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Právní úkon je ve smyslu § 39 obč. zák. neplatný nejen tehdy, je-li v rozporu „s výslovným zákazem uvedeným v zákoně slovním obratem musí, nesmí, je třeba apod.“ ale i v případě, pokud zákon upravuje kogentním způsobem určité chování, aniž by použil slovní obraty vyjadřující příkaz nebo zákaz. Protože ustanovení § 335b odst. 1 písm. a) o. s. ř. (§ 335 odst. 3 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000) podle dovolatelů neupravuje chování subjektů, nýbrž jen postup soudu, nezpůsobuje porušení zákazu vtěleného do

soudního rozhodnutí neplatnost právního jednání. Ustanovení § 76 odst. 1 písm. e) o. s. ř. představuje jiný režim; zákaz nenakládat s věcmi může (ale nemusí) soud vyslovit jen na návrh účastníka a na základě oprávnění daného zákonem, zatímco při nařizování výkonu rozhodnutí jde o povinnost soudu zakázat povinnému s nemovitostí nakládat. Důvodem neplatnosti smlouvy by mohl být, argumentují dovolatelé, toliko rozpor s dobrými mravy, pokud by byl v konkrétním případě zjištěn. Z uvedených důvodů navrhli, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. přípustné, protože rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam; ten se připíná k otázce, jejíž řešení dovolatelé prostřednictvím důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. zpochybnili, týkající se důsledků převodu nemovitosti poté, co soud (vykonatelným) usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí takové nakládání s ní povinnému (převodci) zakázal. Cílem Nejvyššího soudu, který se dosud uvedenou otázkou výslovně nezabýval, je potvrdit soudní praxi, vyvíjející se v intencích v tomto rozhodnutí prezentovaného názoru.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl

Z odůvodnění:

Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 267 odst. 1 o. s. ř. lze právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona.

Podle ustanovení § 335 odst. 3, věty první, občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (totožnou úpravu – co do obsahu – přejal též předpis účinný od 1. 1. 2001, viz § 335b odst. 1 písm. a/) musí usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí obsahovat zákaz, aby povinný nemovitost převedl na někoho jiného nebo ji zatížil.

Podle ustanovení § 39 obč. zák. je neplatný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přiči dobrým mravům.

V projednávaném případě vycházel odvolací soud ze skutkového stavu, který nebyl dovolateli zpochybněn (a při založení přípustnosti dovolání ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. ani úspěšně být nemohl), podle něhož usnesením ze dne 16. 8. 1994 (potvrzeným odvolacím soudem) nařídil Okresní soud v Českém Krumlově k vymožení pohledávky žalovaných (oprávněných) ve výši 1 500 000 Kč s příslušenstvím výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí v bezpodílovém spoluvlastnictví L. Č. a M. Č. (povinných), kterým (mimo jiné) zakázal, aby postižené nemovitosti (dům č. p. 36 a stavební parcelu č. 55/1 v katastrálním území H., obci V.) převedli na někoho jiného nebo je zatížili. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí bylo doručeno povinným 18. 10. 1994 a právní moci nabylo 17. 8. 1995. Kupní smlouvou ze dne 13. 11. 1996 převedli povinní (prodávající) uvedené nemovitosti A. K. st.; vklad práva byl povolen rozhodnutím Katastrálního úřadu v Č. K., v katastru nemovitostí zapsán 25. 11. 1996 s právními účinky vkladu k 18. 11. 1996. A. K. st. dne 24. 3. 2000 zemřel a podle usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 8. 10. 2002, jsou (i) žalobci zůstavitelovými dědici.

Platnými právními úkony jsou takové projevy vůle (§ 34 obč. zák.), které mají všechny zákonem stanovené náležitosti, k nimž patří i podmínka dovolenosti jednání. Ustanovení § 39 obč. zák. stíhá sankcí neplatnosti právní úkony contra legem, in fraudem legis a contra bonos mores; vymezuje tak

tři skutkové podstaty nedovolenosti právních jednání. Pokud jde o naposledy jmenované právní úkony – obcházející zákon a přičící se dobrým mravům – byla soudní praxe usměrněna např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1659/97, uveřejněným v časopise Soudní judikatura 12/1999 pod č. 121, a ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96, uveřejněným v časopise Soudní judikatura 8/1997 pod č. 62).

Pro právní úkony, které obsahem nebo účelem odporují zákonu, je charakteristické, že se ocitají v rozporu s výslovným imperativem (zákazem, příkazem) formulovaným v zákoně, popř. s imperativem obsahovým, tj. sice *expressis verbis* neformulovaným, ale ze zákona přímo vyplývajícím. Vznik a plnění z takových právních úkonů objektivní právo nepřipouští, jinými slovy, účinky, které s nimi účastníci spojovali, nemohou nastat. Na roveň výslovnému či obsahovému zákazu právního jednání lze klást případy, kdy účastníci řízení svými projevy vůle odporují tomu, co jim rozhodnutím zakázal soud, pokud zmocnění k takovému opatření má podklad v objektivním právu. Typicky jde o případy, kdy soud předběžným opatřením podle § 76 odst. 1 písm. e) o. s. ř. účastníku uloží, aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy (viz rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 5. 2000, sp. zn. [18 Co 18/2000](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 9/2001 pod č. 59), kdy zakáže povinnému nakládat s (movitými) věcmi, které vykonavatel sepíše (§ 324 o. s. ř.), nebo kdy vysloví zákazy převést (zatížit) nemovitost (popř. spoluvlastnický podíl), podnik, jeho část (popř. spoluvlastnický podíl), anebo věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit bez souhlasu správce (§ 335b odst. 1 písm. a/, § 338h odst. 1 písm. a/, c/ o. s. ř.). Okolnosti, že v určitých případech zákon soud ukládá, aby rozhodnutím zákaz vyslovil, a že tím upravuje jeho postup v řízení, jsou pro posouzení následků jednání, jímž účastník rozhodnutí nerespektuje, bezcenné.

Jestliže odvolací soud vycházel ze stejného názoru, je jeho právní posouzení věci správné a dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. neobstojí; Nejvyšší soud proto dovolání žalobců jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, odst. 6 o. s. ř.).